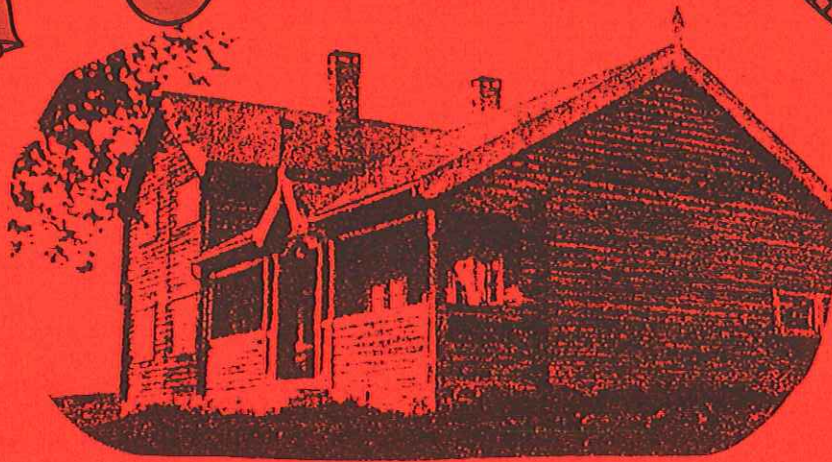

Fenstadsøkningen

Julenummer 2002. Utgiver: Nordby Forsamlingshus.

*Ví tenner et lys i dag, et lys for
glede, ví tenner et lys i dag.....*

*Adventstiden er snart over,
ventetiden mot jul er preget av mas
for å få alle ting på plass før den
store høytiden. Men la oss tenne
alle fire lysene. Tenn ett for julens
budskap. Tenn ett for at vi har det
så godt her i landet. Tenn ett for
de som er ensomme og har det
vondt rundt omkring i verden.
Tenn ett for dine kjære.*

*La alle lysene være tent idet vi
ønsker hverandre*

En fredfull jul

Og

Et riktig godt nyttår

*Hilsen Redaksjonen og
Styret i Nordby Forsamlingshus*

Dagens kronikk

Atter et år er på hell. Juleforberedelsene startet allerede i september. Kanskje vel mye fokusering på det kommersielle fra handelsstandens side. Men det hører vel vår tid til. De skal vel overleve de også. For undertegnede har julekvelden vært noe helt spesielt. Det gjelder vel hele denne generasjonen. Derfor føles det godt at man får føre tradisjonene videre til sine etterkommere.

I de senere år har det også blitt en tradisjon med kirkebesøk julekvelden.

Sette lys på graven til våre kjære som har gått bort. Minnes den tiden vi hadde sammen. Høre kirkeklokkene ringe julen inn. Overvære gudstjenesten i en fullsatt kirke. La i hvert fall julebudskapet få en liten plass i våre hjerter. Hjem til julekveldsmiddag sammen med sine. Ta imot barnebarna i finstasen. Se deres øyne skinne av forventning, utålmodige, med lengsel for det som skal skje senere på kvelden.

Da senker roen seg i kropp og sjel. Jager bort tankene om en stresset hverdag. Jager bort tankene på alt det vonde rundt seg.

Vi avslutter dagens kronikk med et dikt av Halvor Udnesseter og ønsker alle en

GOD JUL!

Julen er her.

*Kveldsgronne himmel,
rimtunge trær.
Treet pyntet.
Julen er her.*

*Klokkene klemter,
malmtunge slag.
Freden fordriver
tankenes jag.*

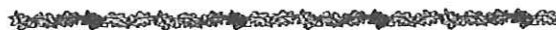
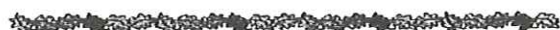
*Tonene glir
mot buede hvelv,
åpner for gleden
inn i meg selv.*

*Stjernen i Østen
viser oss veg.
Stallen er åpen
også for deg.*

*Rokelse, myrra,
cymbalers klang
-hor over marken
englenes sang !*

*Kveldsgronne himmel,
rimtunge trær.
Gled deg du skapning;
Julen er her.*

Dikt: Halvor Udnesseter.
Tekst: Jan Lund

Den forunderlige julen

Jul – dette ordet rører ved mange følelser hos oss. Jul er stemninger, lukt og smak, melodier og farger. Jul er lys og varme, såvel som lange kvelder da alt skal forberedes. Jul er butikker og kjøpesentre overlesset med julepynt og julemusikk og stressede mennesker. Hver for oss har vi *vår jul* med egne tradisjoner. Jul er noe vi har felles – tradisjoner som gir oss opplevelser sammen med andre: lysmesse, julekonserter, julegudstjenester og juletreffester.

Jul er stall og krybbe, Jesusbarn, hyrder og vismenn. Og på låven sitter nissen. Jul er både en kirkelige høytid og en folkelig fest. Vi trenger begge deler nå når nettene blir lange og kulda setter inn. Og det fineste av alt – det er noe med jula som lokker fram det beste i oss. Jul er denne forunderlige tiden hvor både vi og verden blir litt snillere og gladere.

Lærde folk har de siste årene funnet ut det mange uten lang utdanning har visst hele tiden: gode fortellingene husker vi og lærer vi mye av! De siste årene har det vært en bevegelse bort fra de kalde meninger og den strenge logikk, tilbake til fortellingene. Jul har i seg så mange fortellinger. Fortsatt leses juleevangeliet i svært mange hjem julaften. Fortsatt forteller de eldre generasjoner om barndommens jul med barnebarn og oldebarn som ivrige tilhørere. Jeg håper at mange lar fjernsynet få hvile i jula og heller tar tid til å fortelle hverandre minner og fortellinger knyttet til jul og julefeiring.

De mange tradisjoner knyttet til jula er viktige i vår tid. Vi lever i en tid hvor så mye går i oppløsning. Slektsbånd er ikke så viktig lenger, familieforhold blir for mange kompliserte saker og jula blir visst mer og mer butikk. Hva står vi igjen med om vi lar jula bli en salgsvare? Eller om vi ender opp med en privatisert julefeiring – hver og en feirer bare sin egen jul? Alle ser at vi trenger mye lys og varme, men hva

mener vi med lys og varme? Hva står vi igjen med om vi kutter båndene til bibelens fortellinger om barnet i krybben?

Bibelen forteller om den lange veien til Betlehem. Den startet ikke da Maria og Josef dro opp fra Nasaret for å la seg innskrive i manntallet til keiseren. Den lange veien mot Betlehem begynner hos profetene århundrer tidligere. Da Jesus ble født, lyste stjernen som viste vei for de vise menn fra Østerland. Slik ble barnet i krybben født under løftenes stjernehimmel. På bakgrunn av disse løftene viser det nye testamente oss Jesus som verdens frelser.. Jesus kom med lys fra himmelen, med frelse og fred fra Gud. Vi må ikke miste den store sammenhengen juleevangeliet hører hjemme i!

Englene spiller en viktig rolle i fortellingen fra julenatt. Derfor har det gledet meg de siste årene å se engler som pynt. Det er nesten så en kunne tro at engler er kommet på mote igjen! Jeg tror ikke det bare skyldes at de er dekorative. Kanskje er engler et tegn på at mange mennesker i dag er åpne for at virkeligheten er større enn beregninger, analyser og logikk?

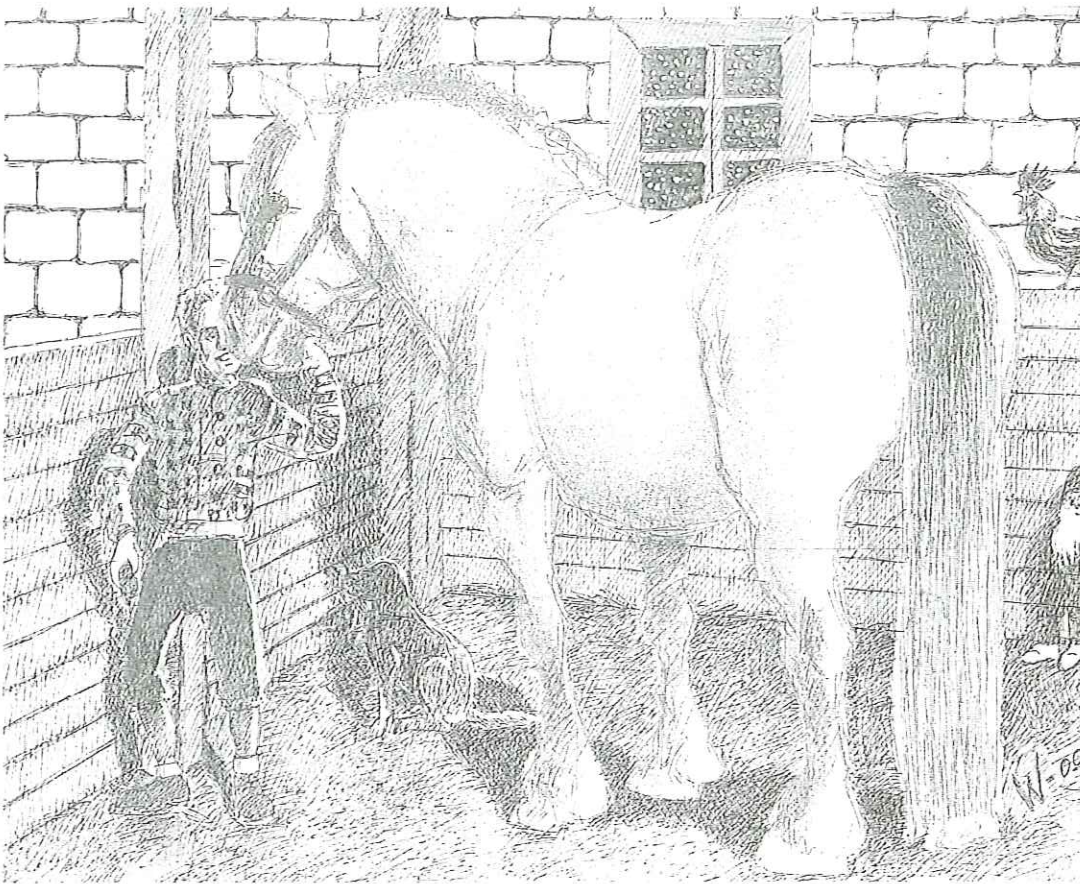
Juleevangeliet forteller at jord og himmel møtes i barnet i krybben. Slik blir Jesus et håpsteget for vår jord. Når vi tenner våre lys i advent og i jula forteller de om et godt budskap om frelse og fred.

I denne forunderlige jula forsterkes våre følelser. Det som er godt blir bare enda bedre. Det som er trist og leit blir ofte bare enda mørkere. La oss tenne våre lys for at gode ting kan skje mellom oss også denne jula. Og la oss være oppmerksomme så vi ser de som trenger lys og varme!

Med ønsker om ei god jul og et godt nytt år til alle fenstødsøktninger!

Kjell Ellefsen, nypresten

O, dyr med din glede...

Tekst og tegninger:
Willy Injer

Tertitt og gråspurv boltrer seg i friskt tempo rundt juleneket. Plassmangel holder flere fra å slå seg ned for å nyte godvarene. En fredelig stund for gammel og ung der juleneket kan betraktes og beundres rett utenfor vinduet. Men hvor er dompapen?

Den dag i dag holder vi på den vakre skikken at også dyrene skal ha litt ekstra i julen. De skal i høy grad være delaktige i høytidens glede og fryd de også. Og juleneket er en av de fremste representantene for menneskers godvilje mot alle levende vesener i disse sene desemberdagene.

I riktig gamle dager spilte omtanken for dyrene en langt mer vesentlig rolle enn i dag. På julaften skulle husbonden i høytidelig gravalvor sette stål over stalldøren og tjærkors på hver eneste dør for å holde onde ånder og annen styggedom på behørig avstand fra dyrene. Og for riktig å være på den sikre siden, ble stall og fjøs også fylt med krutt- eller svovelrøyk. Det kan vel tenkes at dette siste tiltaket neppe var noe dyrene satte særlig stor pris på. Men ekstrarasjonen av mat ble i alle fall tatt godt imot. Og dyrene fant

seg i at tennene deres ble gnidd med salt eller en blanding av salt og sot. Alt etter hvor kraftig fotfeste overtroen hadde hos folk. Enkelte steder gikk man faktisk så langt i å innlemme dyrene i høytiden at man tente levende lys inne hos dem, - i en tid uten sprinkleranlegg og brannforsik-

ring. Godt ment var det likevel.....

Andre vesener som holdt til i kriker og kroker i stall og fjøs skulle naturligvis også ha sitt. Julegrøten til nissen var jo obligatorisk.

At husdyrene reiste seg opp og snakket med hverandre ved midnattstider julaften - og snakket på et forståelig språk for folk - var mange overbeviste om i tidligere tider.

"Men det var da det og ikke nå." Flesteparten av de gamle skikkene er altså for lengst forlatt, men det vi holder fast ved den dag i dag, er skikken med ekstraforpleining også for dyrene i juledagene. Og juleneket er noe de aller, aller fleste av oss setter opp.

Kanskje kommer en og annen dompap også en vakker dag?

Barn og jul. Barn og dyr. Dyr og jul. Jul og glede. Ikke vanskelig å finne sammenhengen her. Og hva mer er: I den forestående høytiden blir vi alle som barn igjen. Mer eller mindre.....

Så kan man vel forenes i et ønske om at julens varme omtanke for dyr og medmennesker også gjøres gjeldende resten av året? Det går da an å drømme om det i alle fall.

En vinterdag før i tia.

Tekst: Jan Lund

Tegning: Willy Injer.

Det var nok mange snøfattie vintrer før i tia au, som det ællti har vøri. Denna vintern som je skar fortælja om, hadde tjælan fått godt tak så pløksla låg klaka utover jole. Det hadde vøri vækslende vær heile vintern, men snøn fekk ældri lagt sæ skjikkelig. Det jikk sikkert langt utpå vårparten før tjælan jikk, så det vart så tyu at dom kom utpå jole med redskapen. Isen som låg på åa, kom nok heller ite tel å smelte før langt utpå vårn. Brynn bak låven hime var vel nesten bannfrøsin, sånn at vattensituasjonen vart vanskli.. Resultate ta det, var at vi måtte bråne ta det vesle som var ta snø for å få litt vatten tel det daglige. Ellers vart det hente vatten frå åa, men det måtte vi spare på, for det var litt ta et arbe å hente vatten daglig. Eller for å si det på en annen måte, det var klunnersamt for en liten guttepjokk å få et femtiliter mjølkespann fullt ta vatten opp i frå åa.

Vi onga jikk jo på skoern annhår dag på den tia. Så da vi hadde jørt tel litt hime, var det flust med fritid for oss. Men vi måtte finne på ællt sjølv, for dom vaksine hadde nok med sett. Og var det sånt hævert føre som denna vintern, var aking en populær fritidssyssel.

Bakken ner ifrå Vestmo var ypperli å aka i. Og da det var sånn glingis som da, vart det øki både seint å tili. Vi onga brukte spark eller kjelke. Noen ok på rompa. Noen hævle nerover på hale beksomstøvler. Da dom hævle sånn, hente det at noen slo ræva si både gul å blå. Det vart au brukt kalkjelke for den hadde plass tel mang om gongen. Je brukte den gamle sparken som'n pappa itte hadde røkki å stelle. Den var sjikkeli skrækate, det eine håndtake var så røti så det nesten datt ta. Den eine meia var røki av, men itte lengre enn je kunne stå på'a. Så sparken var ukring da je skulle høll'n på rett kjær.

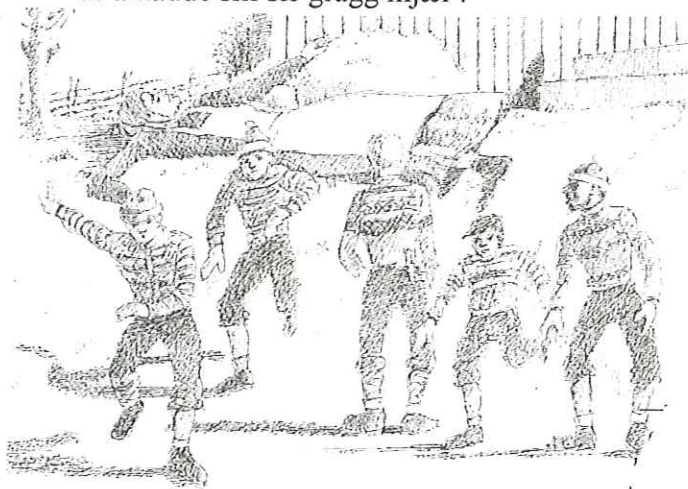
Nere i bann på bakken ve vægasjelle tel Norbekkvegen var det ei stor dæle, å vis en datt ta eller kom litt ukringt inn i den så det jikk på skakke, så kunn'n detta å slø sæ så'n vart nømmin både her og der.

For å virke litt karu på jentene, hente det at vi gutta tok ta oss votta. Men da fraus vi så fært på finga, vart værne å fekk lett næglespretten.

Det var en gong det var en hærtjau onger ta oss som dreiv å ok. Å det var spesiellt en som starte spetakkele som skulle komma. Da han var med på noe, så vart det nesten bestandi kommers. Var det itte noen ta dom vaksine som var i nærheten som vart sinte, så ægle sæ inn på en ta oss. Av å tel,hvis je var uheldig, vart de mæ. Je var itte noe tess tel å sløss, men je var rask tel beins, så je flaug som regel ifrån. Ælle vi onga syntes han var en orntli stølle, å at'n hadde fortjent en omgang med svolken. Men det trur je ældri han fekk.

Det var'a Anna å'n Sigurd som bodde på Vestmo den gongen. Vi kælt'a Anna for "Anna Sjært", åffer veit je itte. Hu var inga kjeftause, men kanskje litt striks, så det var av å tel moro å ert'a. Hu Anna hadde et snodig ganglage. Det høgre fotbla pekte rett ut mot høgre å det venstre rett ut mot venstre. Det var rart, for samtidi var'a lett tel beins, hu nesten svedde bortover bakken, var omtrent itte neråt. Je ser for mæ dei svarte blanke skoa hu ællti brukte. (Ifølge sikre kilder var dette sjevråstøvler med snøring.) Med det lette ganglaget sleit'a sikkert itte så mye på beintøyet. Hu var nok heller itte den som flaug ner døra hos'n Sverre Davidsen for å hærsurt skoa. Je huser itte så mye om'n Sigurd, men han hadde au et rart ganglage, å'n var litt stottrerte da'n prate. Je trur'n hadde rest en del. Att'n hadde vøri i Amerika. Je syns han var litt løinn au, for han gadd nesten itte å hogge ved. Men han var jo gammal, så han hadde vel gjort sin dont her i væla.

Det som hente den gongen, var sjylla tel den tavan som je nevnte. Vi hadde det moro lenge å væl, men så måtte den kjakan jøra noe som'a Anna vart gæern for. Ihværtfall så kom'a ut å skulle bruke kjeft på oss. Å med det ganglage hu hadde, den holken hu måtte ut på, så sjeina bortover, jikk trill runt sæ sjøl, å vart så huggærn at'a jikk på ryggkurn ve sia ta trammen. Der vart'a liggenes så vi trudde'a hadde slii sæ hært forderve. Eller som verre var, at'a hadde slii sæ glugg ihjæl !

Heile ongeskokken vart redde. Ingen ta oss visste hå vi skulle jøra. Vi vart flygenes runt å væma. Det fyste je tenkte på, var å flyge himmat tel'a mamma. For her trong vi jølp, å det på raue rappen. Men da je hadde hente henner, å vi kom telbarsat, hadde'a Anna kara sæ opp vede egen jølp, å gusjelov for det. Hu vart jørt innat. Dom andre onga tørte ittno annet enn å gå himmat mens je måtte vente.

Da'a mamma kom utat, fekk je høre åssen kar je var. Je fekk skylla for det som hadde

skjedd. Je hadde vel den ujæla at je var frampå med streker av å tel, men je vart eitrane sint da je fekk sjylla for noe je itte hadde jørt. Men'a mamma var forståelsesfull da je fekk fortært at det itte var mæ denna gongen. Hu mamma var en reddende engel for mæ mang en gong hu.

Men hu Anna var huggal da'a var i golone. Ofte kom 'a tel oss med prim som'a hadde laga ta bronost. Hu visste at vi onga var gla i det. Å det smaka så godt da en fekk ei kakusjive ta nybaka kaku med prim på.

Mange gonger høgg je ved for'a Anna å'n Sigurd. Enten fekk je prim med mæ himmat, eller så fekk je noen ører. Je huser je engong fekk ei heil krone. Å gudjølpe mæ, det var mye penger for en guttepjokk den gongen.

Det fyste je jorde da, var å flyge tel Udnese'n å kjøpe kandissukker. For 5 øre fekk je et stort kremmerhus. Je kjøpte au fleskereimer som je skulle bruke på krøllsjeisene je hadde fått ta'a bæssmor å'n bæssfar. Sjeisene var vælbrukte, men dugde tel mæ. Je hadde gått å sikle på dessa fleskereimene som hang tel venstre for døra med engong du kom inn døra på butikken. Men je tørte jo ældri å spørja om å få sånne ting. Så, 'n pappa kom sikkert tel å lure på å je hadde fått penger frå, je som kom himmat med kandis å fleskereimer.

Je handle itte meir den gongen, sjøl om je hadde ijen noen ører. En måtte jo itte øsle med det vesle en hadde.

Noen betraktninger om det å få noe til. Engasjerte damer i Nordby.

Betraktningene ført i pennen av Arne Kurland

Rundt langbordet sitter damene og jobber målbevisst. Tiden begynner å bli knapp, så nå gjelder det å stå på slik at tingene blir ferdig til julemessa.. Noen broderer, noen maler og noen strikker. Det lages juledekorasjoner og ellers mange fine ting som de håper vil gi et bidrag i kassa til Nordby. Annonsering i lokalavisa, Fenstadsøktningen, plakater i nærmiljøet og meldinger til venner og bekjente. Det skulle vel holde for å gjøre messa kjent!

Hvorfor disse jentene vil at det skal komme mange? Jo, de vil at Nordby Forsamlingshus skal leve videre. For at dette skal være mulig, trengs hver krone man kan skaffe tilveie. Når de har jobbet jevnt og trutt i hele år, så har det nettopp vært med dette for øye. De kunne også godt ha tenkt seg at flere møtte opp på disse torsdagkveldene. Ikke for at produksjonen nødvendigvis skulle bli større, de kan bare møte opp og gjøre ingenting, for det sosiale samværet er så bra her. Det stekes vafler og kokes kaffe som man kan få kjøpt for en ringe penge. Videre forekommer det sang av den musikalske mannlige delen. Virkelig bra dette også. Den siste uka før messa var hektisk for damene. Ikke bare for at alle tingene skulle være ferdig, men mye organisering for at messa skulle bli så bra som mulig.

Så er det søndag den 24 november. Julemesse dagen. I dag var alle tidlig på plass for å legge siste hånd på verket. Alt blir gjort for å ta imot kjøpelystne Fenstadsøktninger og forhåpentlig folk fra andre steder. Presis kl 1500 sitter selgerne forventningsfulle bak sine salgsbord med alle de flotte produktene. Store brett med nystekte vafler og kanner med nykokt kaffe står klar i kjøkkenluka.

Men kjære Fenstadsøktninger, hvor ble dere av ? Damene er klar over at det er mange messer og arrangementer på denne

tiden, men det hadde vært meget hyggelig om dere hadde avsatt noen minutter i Nordby også. Vi vet jo ikke hvorfor dere ikke stiller opp for Nordby og det hadde vært fint å få noen tilbakemeldinger på dette. Vi trenger Nordby Forsamlingshus og huset trenger oss. La oss derfor slutte opp om de arrangementer som kan gjøre at huset lever videre. La ikke Nordby ende sine dager som øvelsesobjekt for brannvesenet i Nes.

En stor takk til Bjørg og damene i tiltaksgruppa som står på for at dette ikke skal skje.

Nes Bygdekor

Julekonsert

Fenstad Kirke

Lørdag 21. desember

Kl 1700

Årnes Kirke

Søndag 22. desember

Kl 1900

Med Keith Dennis

Orgel/piano

Og tre unge talenter:

Andreas Berg – Fløyte

Kristian Larsen-Saksofon

May Linn Vangen-Sang

Gratis inngang.

Tenkt og talt

Før i tida var det pussige svaret noe som ble husket og gjenfortalt. Rolf Nordli har skrevet disse små historiene på bakgrunn av episoder Hjalmar Nordli fortalte om på sine eldre dager. Vi befinner oss mer eller mindre tidlig i forrige århundre.

Arnold Arverud hadde en gang vært på Årnes og spist en middag som han fikk plage av etterpå. Ut fra det han fortalte mente tilhøreren at Arnold måtte ha for mye magesyre, og at det var skyld i plagene. – Ja, sa Arnold, magasyre er det eneste jeg har nok av.

Marie på Nordvang hørte en gang om en flyulykke. – Det kvitter, dom har't no oppi lufta å gjøra, sa hun.

En kar – det var visst Svendsrud'n (far til Olaf og Emil) – som ikke kunne lese satt en gang og så i en avis. Han lot som han kunne lese, og så på en båt som var avbildet i avisa, men han holdt avisa opp ned. Så sa han – Det er en båt som har gått under, ser je. (Dette var på Rolstad.)

Brattfossmølla lå ved Kampåa nedenfor Århusmølla, og ble nedlagt for lenge siden. Det er diktet en vise om den, på melodien Gubben Noa:
Brattfosskvenna, Brattfosskvenna, er ei fillekvenn
Alt som der er møli, blir i frå dom støli
Brattfosskvenna, Brattfosskvenna, er ei fillekvenn.

Asbjørn fortalte en gang mens han var økonom i Nordby at det skjedde noe ekstra mens Frelsesarmeen hadde møte der. Noen gutter klatret oppå taket med ei høne, og slapp den gjennom takluka ned til forsamlingen – til overraskelse og bestyrtelse for alle. Det er mulig at høna skulle være erstatning for den bibelsk due.

Jakob Inngerdinga var i et annet møte (kanskje også i Nordby) der predikanten snakket om det som skjedde ved Jakobs brønn. Etter møtet ytret Jakob: - Je skar få'n Krestian Nordli tel å fylle igjen brynn je, så skar dom itte få den å prate om.

Det var vel kjent at kjøpmann Harald Brustad rett som det var måtte si at han dessverre ikke hadde den og den varen "i dag". Men varen var gjerne underveis eller lå på et lager på Årnes. Dette ble tatt opp på den lokale revy-scene i Nordby, og der spilte Halvor Tollund Brusta'n. Han avleverte det faste svar, og fikk som replikk fra "kunden" at da kunne han vel ha butikken der varene var, altså på Årnes. Saken fikk et lite etterspill, idet Brusta'n tok Halvor for seg ved en anledning på Jerpestadskolen en tid etterpå. – Sier jeg slik da, spurte Brusta'n. – Ja, du gjør vel det da, sa'n Halvor.

Brusta'n fikk en gang besøk av en tatergutt som trengte noe bedre på beina. - Å snälle kjøpmann, gje meg et par gamla sko, sa han. – Je syns dom er gamle nok dom du har på deg je, sa Brusta'n. Men taterguten lot seg ikke vippe av pinnen, men gjentok – å, gje meg et par gamla. Han fikk visstnok ingen sko likevel.

Lina Moen var hos doktor Søberg, og sa i samtalens løp: - Men de doktera blir nå vel ældri kleine? – Å jo, svarte Søberg, - det hender de dør også.